

Ministerie van Defensie

Afwijkings- rapportage

t.o.v. Defensie
Projectenoverzicht 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord		
Inleiding		
Opbouw		
Defensiebreed materieel		
Counter Improvised Explosive Devices (C-IED)		
Defensie Bewakings- en Beveiligingssysteem (DBBS)		
Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (DVOW)		
Initiële Counter-Unmanned Aircraft Systems (C-UAS)		
Mobiele energievoorziening t.b.v. grondgebonden optreden		
Uitbreiding ICMS/CBRN-capaciteit		
Maritiem materieel		
Instandhouding Goalkeeper		
Midlife upgrade Landing Craft Utility (MLU LCU)		
Verbetering MK48 torpedo		
Verwerving Softkill Torpedo Defensiesysteem		
Land materieel		
Midlife Update Fennek		
155mm Precision Guided Munition (PGM) voor de PzH2000		
Vervanging CBRN Detectie, Identificatie en Monitoring		
Vervanging Medium Range Air Defence (interceptiecapaciteit)		
4 Lucht materieel		29
Langer Doorvliegen F-16 – Operationele Zelfverdediging		30
Levensduurverlenging MASS-radars		31
Vervanging Gulfstream IV		32
Vervanging Medium Power Radars in Wier en Nieuw Milligen		33
8 Infrastructuur en Vastgoed		34
Aanpassing Vastgoed Defensie		35
Huisvesting gezondheids- en tandheelkundige centra		36
IT		37
Grensverleggende IT (GrIT)		38
Nieuwe generatie identificatiesystemen (NGIS)(IFF mode 5/mode S)		41
FOXTROT Spiral o voor 44 Bataljonstaakgroep		42
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		

Voorwoord

Veiligheid is niet vanzelfsprekend. Het is een harde voorwaarde voor vrijheid, welvaart en democratie en een kerntaak van de overheid. De kwetsbaarheid van Nederland is toegenomen. Het is de taak van Defensie te beschermen wat ons dierbaar is. Hiervoor zijn, naast mensen en manieren, ook de juiste middelen noodzakelijk. Daarom hebben wij in de Defensienota 2018 gekozen om mede te investeren in middelen, met als ambitie de krijgsmacht te herstellen, te moderniseren en te versterken. Daarbij werken wij samen met onze internationale strategische partners, zoals Duitsland en België, en met nationale partners zoals industrie en kennisinstellingen.

De investeringen in middelen zijn onder andere zichtbaar in de stijgende investeringsquote die van 17,3% in 2017 naar 24,6% over 2020 is toegenomen. Ook is het aantal projecten in uitvoering flink gestegen: in het Defensie Projectenoverzicht (DPO) van 2020 waren 82 materieelprojecten opgenomen, tegen 49 in 2017. En dit aantal stijgt nog steeds. Sinds het DPO 2020 zijn we met 12 nieuwe projecten gestart. De voorspelbaarheid en schokbestendigheid

van de materieelbegroting is verbeterd door het instellen van een Defensiematerieelbegrotingsfonds. De informatievoorziening is verbeterd en meer integraal door naast materieelprojecten ook vastgoed- en IT-projecten op te nemen in het DPO en de bijbehorende DPO-afwijkingsrapportage.

In de “voorzien-in keten”, de keten van mensen en activiteiten die Defensie voorzien van nieuw materieel, vastgoed of IT, wordt hard gewerkt om de investeringen om te zetten in de voor Defensie zo hard benodigde middelen. Zo zijn diverse contracten voor levering van materieel afgesloten, bijvoorbeeld voor de 127mm-kanons van de LC-fregatten en voor de Midlife Update van het CV-90 gevechtsvoertuig. Bijzonder vermeldenswaardig is het contract voor het programma Grensverleggende IT (GrIT) dat na lange voorbereiding aan het eind van 2020 is gesloten.

Bij defensiematerieel en -vastgoed zijn de levertijden vaak lang. Toch hebben de inspanningen en investeringen in middelen in de afgelopen periode ook tot concrete resultaten geleid. Zo zijn de

eerste vliegtuigafreminstallaties in gebruik genomen op vliegbasis Gilze-Rijen, zijn operationele 10-tons vrachtauto's geleverd en de eerste nieuwe Chinook helikopters in Nederland aangekomen.

Er blijft nog veel werk te verzetten. Deze projecten en het investeringsprogramma zijn een eerste stap in de lange lijnen naar de toekomst zoals geschetst in de Defensievisie 2035. Defensie moet een betrouwbare beschermer, partner en een technologisch hoogwaardige organisatie worden waarbij informatie centraal staat. Voor een dergelijke transitie zijn hoogwaardig materieel, informatietechnologie (IT) en vastgoed noodzakelijk. De toenemende verwevenheid van materieel, IT en vastgoed vraagt bovendien om een steeds meer integrale benadering van investeringen.

Momenteel zijn veel projecten in uitvoering hetgeen veel vergt van onze “voorzien-in keten”. Met nieuwe werkvormen waarbij eerder en meer geïntegreerd wordt samengewerkt, zoals *concurrent design*, versnellen we waar mogelijk. De aard van de projecten, de complexiteit van (wapen)

systemen en de schaarste aan benodigde kennis en capaciteit dragen echter bij aan vertragingen die zich helaas dan ook voordoen. Tevens werken achterstanden vanuit het verleden, zoals lage munitievoorraden, door in de huidige materiële situatie. Herstel en modernisering vergen daarmee tijd. Inmiddels hebben de uitbraak van COVID-19 en de bijbehorende maatregelen voor materieel- en IT-projecten toenemende consequenties, bijvoorbeeld door reisbeperkingen van personeel en stagnerende levering van onderdelen. Door de aanhoudende strenge maatregelen tellen kleine vertragingen op en zullen nog een lange tijd doorwerken in de hele keten van projecten. Het project Vervanging M-fregatten wordt bijvoorbeeld geconfronteerd met een uitdaging in ontwerp en het programma van eisen, waarbij de functionaliteit, het gewicht en de kosten van het schip in balans moeten worden gehouden. Defensie werkt hier vanwege de *single source* verwerving samen met de reeds gekozen leverancier. Vanwege COVID-19-beperkingen is het werken met specialistische software, toegang tot vertrouwelijke informatie en het samenwerken in creatieve groepsprocessen

echter moeilijker dan voorheen. Dit leidt ertoe dat de D-brief negen maanden later aan de Tweede Kamer kan worden verstuurd. Defensie probeert het effect hiervan op de uiteindelijke levering zoveel mogelijk te beperken.

De impact van COVID-19 laat zien dat dreigingen complex, divers en onvoorspelbaar zijn en dat een veelzijdig inzetbare krijgsmacht nodig is (Defensievisie 2035, Kamerstuk 34 919 nr. B). Ondanks deze omstandigheden, wordt alles op alles gezet om vertraging in te halen en materieel-, vastgoed- en IT-projecten snel en goed te realiseren voor onze Krijgsmacht. Deze afwijkingsrapportage die voor u ligt geeft een overzicht van 23 projecten waarbij een significante wijziging is opgetreden in scope, product, tijd of geld, ten opzichte van het DPO 2020. In het DPO 2020 waren 108 materieel-, vastgoed- en IT-projecten opgenomen.

DE STAATSECRETARIS VAN DEFENSIE

Dr. B. Visser

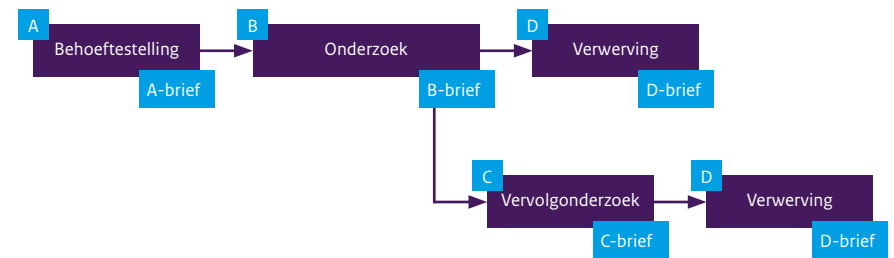
Inleiding

Projecten

Defensie investeert continu in vernieuwing en modernisering van materieel, vastgoed en informatietechnologie (IT). Om de verwerving en uitvoering van investeringsprojecten in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat het defensiegeld zo goed mogelijk wordt besteed, is zorgvuldigheid noodzakelijk. Bij investeringsprojecten voor materieel, vastgoed en wapensysteemgebonden IT, met een budget groter dan € 25 miljoen wordt het Defensie Materieel Proces (DMP) gevolgd. Het markeert politieke besluitvorming en zorgt voor adequate informatievoorziening aan de Tweede Kamer, zodat een goede afweging bij de besluitvorming mogelijk is.

Het DMP bestaat uit meerdere fasen, namelijk: de A-fase (behoeftestellingsfase), de B-fase (onderzoeksfase), eventueel de C-fase (vervolgonderzoeksfase) en de D-fase (verwervingsvoorbereidingsfase). De C-fase is uitsluitend aan de orde als sprake is van een ontwikkeltraject. Na bestudering van de aanbiedingen, toetsing aan de gestelde eisen en onderhandelingen met leveranciers, informeert Defensie met de D-brief de Tweede Kamer over de keuze voor het product of de dienst en de leverancier. Na parlementaire behandeling

zal Defensie de overeenkomst met de leverancier bekrachtigen, waarna Defensie en de leverancier het project verder realiseren.

Investeringsprojecten tussen de € 25 miljoen en € 100 miljoen worden na de A-fase gewoonlijk door de minister en/of staatssecretaris van Defensie gemandateerd aan de ambtelijke organisatie. Mandatering is ook mogelijk in het geval van eenvoudige, weinig risicovolle en politiek niet-gevoelige investeringsprojecten met een grotere financiële omvang. Defensie beargumenteert dit voornemen in de A-brief aan de Tweede Kamer. Bij gemandateerde projecten ontvangt de Tweede Kamer na de A-brief geen DMP-brieven meer, maar blijft de Tweede Kamer geïnformeerd via de begroting van het Defensiematerieelbegrotingsfonds, het jaarverslag, het DPO en de DPO-afwijkingsrapportage.

Bij niet-gemandateerde projecten wordt de Tweede Kamer na de A-brief geïnformeerd over het verdere verloop van het proces via de opeenvolgende DMP-brieven, de begroting van het Defensiematerieelbegrotingsfonds, het jaarverslag, het DPO en via de DPO-afwijkingsrapportage.

Indien sprake is van projectomstandigheden die op verzoek van de Tweede Kamer vallen onder de Regeling Grote Projecten (RGP), volgt na de verwerving en invoering van het materieel een E-fase (evaluatie). Bij relatief eenvoudige projecten kan maatwerk worden toegepast door bijvoorbeeld een DMP-fase weg te laten. Dat is bijvoorbeeld aan de orde als er in de behoeftestellingsfase geen alternatieven

zijn onderkend, waardoor feitelijk de vervulling van de behoefte al vaststaat. In dergelijke gevallen kan na de parlementaire behandeling van de A-brief van een niet-gemandateerd project direct de D-fase beginnen. De A-brief wordt in dat geval zoveel mogelijk aangevuld met de relevante informatie die anders in de B-brief zou zijn opgenomen, zoals informatie over risico's en het al dan niet voorhanden zijn van verwervingsalternatieven.

Ook projecten waarbij internationaal wordt samengewerkt, verlopen volgens het DMP. Daarbij kunnen zich situaties voordoen waarbij maatwerk nodig is, bijvoorbeeld omdat de overheid van een partnerland als verwervende instantie optreedt. In dat geval wordt de Tweede Kamer hierover geïnformeerd.

Defensie Projectenoverzicht (DPO) en DPO-afwijkingsrapportage

Het DPO en de DPO-afwijkingsrapportage zijn het resultaat van de ambitie om de rapportages van Defensie meer integraal te maken (Kamerstuk 35 000 X, nr. 68). Met het oog op deze integraliteit zijn in het DPO ook vastgoed- en IT-projecten weergegeven, waarvoor in de komende vijftien jaar uitgaven zijn geraamd. Materieel-, IT- en

infrastructurele projecten uit het DPO waarbij een significante afwijking is opgetreden, worden opgenomen in de DPO-afwijkingsrapportage.

Met het DPO geeft Defensie jaarlijks een integraal inzicht aan de Tweede Kamer in de lopende DMP-projecten. Hoewel niet-wapensysteemgebonden IT-projecten niet het DMP volgen, zijn dergelijke projecten met een projectbudget groter dan € 25 miljoen wel in het DPO en waar nodig de DPO-afwijkingsrapportage opgenomen.

Twee vastgoedprojecten worden wel opgenomen in de begroting maar niet in het DPO. Voor de *Design, Build, Finance, Maintain* en *Operate* (DBFMO) projecten Kromhoutkazerne en Nationaal Militair Museum geldt dat een jaarlijkse beschikbaarheidsvergoeding wordt betaald aan het consortium dat deze infrastructuur heeft gebouwd en onderhoudt. De gebouwen van deze projecten zijn echter reeds in gebruik genomen en daarom staan deze projecten niet opgenomen in het DPO. Omdat Defensie vanwege de DBFMO-constructie op termijn volledig eigenaar wordt van de gebouwen, zijn de projecten wel opgenomen als onderdeel van de investeringen in de begroting.

Projecten die door de Tweede Kamer als groot project zijn aangemerkt en die volgens hun uitgangspuntennotitie een separate rapportage kennen, worden niet opgenomen in het DPO en de DPO-afwijkingsrapportage. Dit geldt momenteel voor de projecten Verwerving F-35 (Kamerstuk 26 488, nr. 448, Uitgangspuntennotitie zoals vastgesteld in de procedurevergadering van 7 maart 2019) en Vervanging Onderzeebootcapaciteit (Kamerstuk 34 225 nr. 28). Het project GrIT is begin 2021 als groot project aangemerkt, maar omdat een uitgangspuntennotitie vooralsnog ontbreekt is dit project nog opgenomen in deze DPO-afwijkingsrapportage.

Ook het project 'Gezamenlijke huisvesting AIVD-MIVD' is als gevolg van specifieke afspraken niet betrokken bij deze DPO-afwijkingsrapportage. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voert dit project samen met Defensie uit. Het project bevindt zich in de onderzoeksfase. In het DPO van september 2020 is uw Kamer gemeld dat u nog wordt geïnformeerd over de wijze van rapporteren voor het vervolg van dit gezamenlijke project. De kamer ontvangt binnenkort een separate Kamerbrief over de stand van zaken van dit project. In het vervolg zal niet

langer via het DPO van Defensie worden gerapporteerd over het project, omdat de beide ministeries de Kamer hierover gezamenlijk zullen informeren.

Voor projecten die op basis van het DMP worden uitgevoerd blijven de reguliere DMP-brieven bestaan. Over de voortgang en eventuele tussentijdse wijzigingen in projecten als het gaat om product, tijd, geld of als het politieke gevoelige projecten betreft, wordt in het DPO en/of de DPO-afwijkingsrapportage gerapporteerd.

Het DPO wordt jaarlijks met Prinsjesdag aan de Tweede Kamer aangeboden met de begroting van het Defensiematerieel-begrotingsfonds (DMF). De DPO-afwijkingsrapportage wordt tegelijkertijd met het departementaal jaarverslag aangeboden op Verantwoordingsdag. Een totaaloverzicht van financiële afwijkingen ten opzichte van het DMF wordt gecommuniceerd in de eerste en tweede suppletore begroting. De eerste suppletore begroting wordt tegelijk met de Voorjaarsnota ingediend en uiterlijk 1 juni gepubliceerd. Het DPO en de DPO-afwijkingsrapportage documenten worden op internet gepubliceerd via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/>

Opbouw

De DPO-afwijkingsrapportage geeft een overzicht van alle materieel-, IT- en infrastructurele projecten van meer dan € 25 miljoen in onderzoek en realisatie waarbij een significante afwijking is opgetreden. Deze afwijkingsrapportage geeft aan welke projecten significant afwijken ten opzichte van de stand van zaken in het DPO van september 2020. De standdatum voor de projectinformatie van deze rapportage is 1 mei 2021.

Een afwijking is significant als:

- er een scopewijziging in kwantiteit van minimaal 10% of een significante scopewijziging in kwaliteit plaatsvindt (product);
- de realisatiedatum (levering van het product) van een project over de grens van het beoogde kalenderjaar heen verschuift (tijd);
- het projectbudget een DMP-bracket overschrijdt (geld);
- het projectbudget 10% afwijkt, met een drempel van € 25 miljoen (geld).

Daarnaast worden afwijkingen in politiek gevoelige projecten gemeld.

De rapportage is opgebouwd uit projectbladen waarin voor dat project de afwijking wordt weergegeven en toegelicht. De projectbladen zijn opgebouwd volgens een vaste indeling. De projecten zijn ingedeeld per operationeel commando, naar defensiebrede toepassingen en IT, of infrastructuur. In de navolgende paragrafen worden de elementen van de projectbladen nader toegelicht.

Projectfasering in DPO en begroting

Projecten waarvan de behoeftestelling bekend is gesteld aan de Tweede Kamer met een A-brief en waarvan de wijze van realisatie wordt onderzocht, bevinden zich in de 'onderzoeksfase'. Na voltooiing van de onderzoeksfase wordt aangevangen met de voorbereidingen voor de contractuele verplichting(en) in de 'realisatiefase'. Op het moment dat de commerciële betrouwbaarheid van het beschikbare budget voor het project niet langer gewaarborgd hoeft te worden, wordt de financiële reeks opgenomen.

In de volgende figuur is gevisualiseerd hoe de projectfasen, zoals gehanteerd in deze DPO-afwijkingsrapportage, kunnen worden gerelateerd aan de projectfasen in het Defensie Materieel Proces (DMP):

Projectfase conform DMP		Projectfase conform DPO en begroting
Behoeftestellingsfase	(A-fase)	In voorbereiding
Onderzoeksfase	(B-fase)	In onderzoek
Vervolgonderzoeksfase	(C-fase)	
Verwervingsvoorbereidingsfase	(D-fase)	In realisatie
Uitvoering van het project		
Evaluatiefase	(E-fase)	Project afgerond/voltooid

Wel/niet gemandateerd

In het projectblad wordt weergegeven of het project overeenkomstig het DMP gemandateerd of niet-gemandateerd is.

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Hier wordt een korte omschrijving gegeven van de inhoud en het doel van het project. Daarbij geldt in het algemeen dat Defensie de ambitie heeft om de krijgsmacht te moderniseren en het informatiegestuurd optreden te versterken. Alle genoemde projecten dragen dan ook bij aan de inzetbaarheidsdoelen uit de Defensienota 2018.

Belangrijke wijzigingen

Hier wordt vermeld welke belangrijke wijzigingen zich ten opzichte van het voorgaande DPO hebben voorgedaan in de projecten. Verschuivingen in tijd en financiële aanpassingen kunnen worden veroorzaakt door een herfasering, herijking van de behoefte, prijspeilbijstellingen en/of valutakoerscorrecties¹, marktontwikkelingen bij leveranciers en/of budgettaire overwegingen. Bij significante wijzigingen is een nadere toelichting gegeven.

¹ Elk project wordt indien nodig jaarlijks gecompenseerd voor inflatie door middel van een prijspeilbijstelling en/of voor valutashommelingen met een valutakoerscorrectie.

Planning

Voor projecten waarbij de realisatie over de grens van het beoogde kalenderjaar heen verschuift, wordt hier vermeld wat de geplande looptijd van het project was ten tijde van het voorgaande DPO en wat de huidige geplande looptijd is. Tevens is het verschil tussen beide zichtbaar gemaakt.

Bij de planning wordt vermeld vanaf wanneer het materieel volgens de planning wordt ingevoerd bij Defensie en wanneer dat is voltooid. Dit is tevens van toepassing indien een modificatie, upgrade, update of levensduurverlengende activiteit wordt uitgevoerd. De oorspronkelijke en de huidige planning worden daarbij vermeld. Per project is de planning uit het voorgaande DPO opgenomen, zodat direct zichtbaar is bij welke projecten er sprake is van wijzigingen van de planning.

Financiën

De financiële informatie in deze afwijkingsrapportage is vermeld in miljoenen euro's en volgt het prijspeil en de valutakoers van het voorgaande jaar. Alle projecten worden jaarlijks op het prijspeil van het lopende jaar gebracht en in het DPO weergegeven. Bij de financiële weergave kunnen kleine verschillen in optelling optreden door afronding.

Van projecten in onderzoek wordt alleen het financiële *bracket* weergegeven. Bij projecten in realisatie worden per project in een tabel het projectbudget, indien van toepassing het effect op de exploitatie, en de fasering van de kasgeldreeks opgenomen, als deze niet commercieel betrouwbaar zijn. Deze zijn in verband gebracht met het voorgaande jaar en de oorspronkelijke planning van het project.

Het projectbudget bestaat uit de onderzoekskosten, de basisraming en de risicoreservering van het gehele project. Het projectvolume bestaat uit het projectbudget vermeerderd met het effect op exploitatie. Vanaf het MPO 2018 is bij projecten waar dat van toepassing is, het effect op exploitatie afzonderlijk weergegeven. Het effect op exploitatie is gedefinieerd als het verschil in exploitatiekosten van het huidige wapensysteem en de verwachte exploitatiekosten bij vervanging of levensduurverlengend onderhoud. Hiermee wordt, waar mogelijk, in de planning al rekening gehouden. Voor materieel- en vastgoedprojecten met een budget van meer dan € 100 miljoen en waar sprake is van significante beslisonzekerheden die buiten de invloedssfeer van Defensie liggen kan een

onzekerheidsreservering (OR) worden toegepast. De OR is geen onderdeel van projectbudget of projectvolume maar is op twee aparte posten in het investeringsplan ondergebracht, waaruit kan worden geput indien één van de beslisonzekerheden negatief uitpakt.

Bij projecten waarvan het contract nog niet gesloten is, wordt een categorie aanduiding van het projectbudget en tevens de planning van het DMP weergegeven ten opzichte van het voorgaande jaar en de oorspronkelijke planning van het project. In eerste instantie wordt alleen de planning van de A-fase vermeld. Op basis van de A-brief wordt bij niet-gemandateerde projecten het eerstvolgende geplande DMP-document vermeld.

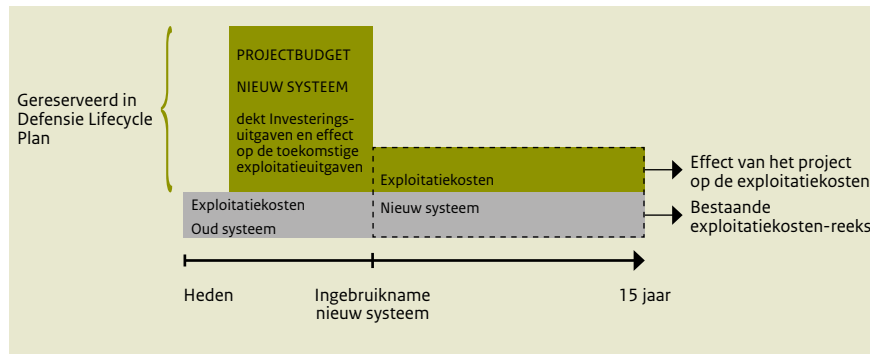
Als indicatie van het projectbudget worden vijf categorieën, financiële *brackets*, onderscheiden in miljoenen euro's (25-100, 100-250, 250-1000, 1000-2500 en >2500).

Bij projecten in realisatie waarvan het contract gesloten is, worden per project in een tabel het projectbudget (van het gehele project) en de fasering van de kasgeldreeks in de eerstkomende vijf jaar opgenomen. Het DPO en de afwijkingsrapportage blikken vijf jaar vooruit in de geldkasreeks vanaf het betreffende jaar. Deze zijn in verband gebracht met het voorgaande jaar en de oorspronkelijke planning van het project. De financiële informatie is vermeld in miljoenen euro's en volgens het prijspeil van het lopende jaar. Alle projecten worden jaarlijks op het prijspeil van het lopende jaar gebracht.

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk 2020							
2021							
Effect op exploitatie							

Indien van toepassing is bij een aantal projecten de toegekende prijspeilbijstelling (bijstelling als gevolg van inflatie) en/of valutakoerscorrectie aan het project toegevoegd. Hierdoor zijn de financiële reeksen aangepast vooruitlopend op de eerstvolgende verwerking ervan. De huidige planning van het project wordt hierdoor niet beïnvloed.

Het donkergroene oppervlak in de afbeelding komt overeen met het financiële projectvolume dat voor een project wordt gereserveerd. Overigens kan het effect op de exploitatiekosten ook negatief zijn, als het nieuwe systeem goedkoper is in gebruik. In dat geval is het financiële projectvolume van het project lager dan het projectbudget voor de verwerving, omdat de toekomstige bespaarde exploitatiekosten in mindering worden gebracht op het financieel volume. Alleen als het effect op de exploitatie toe- of afneemt, wordt dit genoemd onder het kopje “belangrijke wijzigingen”.

Bij de projecten worden in de projecttabellen onder meer het oorspronkelijke en het huidige projectbudget vermeld. Deze zijn niet direct vergelijkbaar, aangezien in de huidige budgetten de prijspeilbijstellingen van de afgelopen jaren zijn verwerkt en er sprake kan zijn van afrondingsverschillen. Daarnaast kunnen in de periode tussen de goedkeuring van de behoefte en de daadwerkelijke verwerving van de goederen en diensten de nodige mutaties zijn verwerkt.

Deze mutaties (herijkingen) zijn onder meer het gevolg van:

- verandering van het defensiebeleid;
- de opeenvolgende DMP-fasen, waarbij de behoefte in elke volgende fase concreter wordt en waaruit kwantitatieve, kwalitatieve en financiële bijstellingen volgen;
- wijzigingen die voortvloeien uit internationale samenwerking;
- het verloop van het ontwikkeltraject, indien het nieuw te ontwikkelen materieel betreft;
- het opnemen van verschillen in exploitatie van oude en nieuwe systemen als onderdeel van het projectvolume.

Voor vastgoedprojecten geldt dat - naast het projectbudget zoals opgenomen in het DPO - ook per project rekening wordt gehouden met het honorarium voor het Rijksvastgoedbedrijf en met inrichtingskosten. Voor het honorarium wordt rekening gehouden met circa 12% over alle projecten, zodat Defensie het Rijksvastgoedbedrijf zekerheid kan bieden ten aanzien van een stabiele organisatie en projectrealisatie. Ook voor de inrichtingskosten is structureel budget gereserveerd, namelijk 10% over alle projecten. Deze bijkomende kosten voor vastgoedprojecten zijn niet individueel toegekend aan de projecten, omdat ze niet altijd direct in verband kunnen worden gebracht met een individueel project. Deze kosten worden opgenomen in een aparte post voor het Rijksvastgoedbedrijf op de begroting. Tenslotte worden de vastgoedprojecten opnieuw beschouwd op basis van geactualiseerde kostenkengetallen. Dit leidt mogelijk tot een herziening van het projectbudget van een drietal vastgoedprojecten in het DPO van september 2021.

Overzicht

In deze DPO-afwijkingsrapportage worden 23 projecten weergegeven die een significante wijziging hebben ondergaan. Het totaal aantal projecten in het voorgaande DPO bedroeg 108. Daarnaast zijn de onderstaande nieuwe projecten van start gegaan sinds het voorgaande DPO, deze zullen in het eerstvolgende DPO (september) worden opgenomen.

Defensiebrede vervanging nachtzichtkijker Multiple Use Night Observation System Weapon Sight-4
FOXTROT project Spiral 0 voor 44 Bataljonstaakgroep
Gespecialiseerde transport- en opslagcontainers
Herinrichting Kamp Nieuw-Milligen
Licht Indirect Vurend Systeem (LIVS)
Midlife Update OPV's
Revitalisering Bernhardkazerne
Speciale Eenheden Schietfaciliteiten Soesterberg en Ossendrecht
Vervanging capaciteit tactisch luchttransport
Vervanging en uitbreiding Short Range Anti-Tank capaciteit
Vervanging initiële vliegeropleidingscapaciteit
Vervanging tenten en klimaatbeheersing

Daarnaast wordt van de volgende projecten in onderzoek of realisatie voorzien dat de D-brief, de brief waarin een onomkeerbaar besluit wordt aangekondigd, op een ander moment wordt verstuurd dan gepland:

Vervanging M-fregatten	D-brief gepland in 2021, wordt 2022 als gevolg van COVID-beperkingen en de uitdagingen in ontwerp waarbij de functionaliteit, het gewicht en de kosten van het schip in balans moeten worden gehouden. Deze moeten samen met de <i>single source</i> gekozen leveranciers worden opgelost. Zie ook het voorwoord.
Vervanging <i>Close-in Weapon System</i>	D-brief gepland in 2021, wordt 2022 vanwege een langere onderzoeksfase waardoor de verwervingsvoorbereiding later kon starten. Zie eveneens de B-brief (Kamerstuk 27 830 nr. 329).

Defensiebreed materieel

Defensiebreed materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2008-2022
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2008-2025
Verskil	3 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op de criteria product en tijd. Het deelproject om te voorzien in een combinatie van middelen (bijvoorbeeld onbemande detectieapparatuur) die routes vrij kan maken van explosieven, een 'Route Clearance Package', is bijgesteld. Met *Concept Development & Experimentation* trajecten worden de beste (technische) oplossingen gezocht en aansluitend aangeschaft. Hiervoor wordt het project verlengd tot eind 2025.

Counter Improvised Explosive Devices (C-IED)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Om de militaire inzet bij grondoptreden te versterken bleken tijdens inzet in de Afghaanse provincie Uruzgan middelen en kennis nodig om te voorzien in de veiligheid en bescherming van operationele eenheden tegen IED's. In 2008 is hiervoor door de Joint Taskforce C-IED een plan van aanpak opgesteld. Dit project voorziet in drie blokken in de personele, materiële en organisatorische maatregelen die nodig zijn om de eenheden veiligheid en bescherming te bieden.

Financiën	Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
			t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Oorspronkelijk	25-100						
	2020 (DPO)	60,1	47,3	12,8				
	Afwijkingsrapportage	60,2	41,8	8,8	5,5	3,5	0,6	
	Effect op exploitatie	43,0	2,1	1,7	2,0	2,9	2,9	2,9

Defensiebreed materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO 'zo (vorig tijdvak)

Initiële scope 2016-2019

Vorig tijdvak 2016-2023

Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak) 2016-2024

Verschil 1 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. De Luitenant-generaal Bestkazerne (de pilotlocatie van DBBS) is inmiddels ontsloten op basis van de tweede systeemrelease. De ontsluiting van de overige Defensielocaties is echter nog niet aangevangen vanwege met name stabiliteitsissues in het kernsysteem, het verkrijgen van de benodigde accreditatie voor deze fase en de achterblijvende inrichting van de dienstverlening; aan deze punten wordt momenteel gewerkt. Hoe langer de ontsluiting van de overige Defensielocaties duurt, hoe uitdagender het wordt om de huidige bewakings- en beveiligingssystemen inzetbaar te houden. Er worden mitigerende maatregelen genomen om de huidige systemen zoveel mogelijk inzetbaar te houden. Tegelijkertijd wordt de ontsluiting van de overige defensielocaties voorbereid. Gedurende de implementatie op de eerstvolgende vijf à zes locaties wordt de projectplanning van de overige locaties in scope integraal herzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van projectoplevering in 2024, waarbij wordt opgemerkt dat de tijdslijnen in samenspraak met de defensieonderdelen en de leverancier zo veel mogelijk worden geoptimaliseerd.

Defensie Bewakings- en Beveiligingssysteem (DBBS)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Het project DBBS voorziet in de tijdige vervanging van de huidige bewakings- en beveiligingssystemen, om zo de continuïteit van de ondersteuning binnen de bewakings- en beveiligingsoperatie te waarborgen, te verbeteren en hierbij kosten te besparen. Onder het bewakingssysteem vallen elektronische toegang, indringerdetectie en de meldkamersystemen. Het project DBBS is randvoorwaardelijk om toekomstvast en structureel betaalbaar de fysieke beveiliging uit te kunnen voeren van Defensielocaties.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	228,5	164,0	37,1	27,3			
Afwijkingsrapportage	228,5	74,9	85,2	53,8	14,8		

Defensiebreed materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd:

Voertuig 7,5kN, Voertuig Quad, Brandstofcontainers, Containerhefmiddelen

Niet-gemandateerd:

Voertuig 50-100-150kN, Containersystemen en Subsystemen, Voertuig 12kN overig en RCWS, Voertuig 12kN Air Assault

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak) Initiële scope 2014-2023
Vervolg scope 2023-2027

Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak) Initiële scope 2014-2023
Vervolg scope 2023-2027

Verskil -

Belangrijke wijzigingen

Ondanks dat het gehele programma DVOW binnen de huidige planning kan worden gerealiseerd, is DVOW opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Dit is het geval vanwege de verwachte vertraging in de levering van enkele deelprojecten. Voornamelijk de impact van COVID-19 op de projectuitvoering DVOW levert een vertraging op van één jaar in de levering van het voertuig 50-100-150kN. De levering is voorzien tot en met 2025. De in het DPO 2020 aangekondigde bijbestelling van de circa 250 voertuigen 12kN binnen het deelproject 12kN & Remote Controlled Weapon Station (RCWS) is eind 2020 gedaan op basis van een optie in het contract. De levering is voorzien tot en met 2027.

In het DPO 2020 is reeds een vertraging gemeld voor het voertuig 12kN Air Assault vanwege de complexe ontwikkeling van het voertuig door de leverancier. Defensie is in

Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (DVOW)

nauw overleg met de leverancier of en op welke wijze in oplossingen kan worden voorzien. De verdere voortgang en/of invulling is afhankelijk van de uitkomst van dit overleg.

Voornamelijk door de impact van COVID-19 op de leveranciers is de levering van de brandstofcontainers verlengd tot en met 2023 en de levering van de containerhefmiddelen is verlengd tot en met 2022. Het programma heeft tevens een afwijking op het criterium geld.

In het DPO 2020 is de ontvlechting van circa 100 voertuigen van de additionele behoefte aangekondigd om de indeling van de 12 kN voertuigen te optimaliseren. Hiermee is voorkomen dat het Korps Mariniers de beschikking zou krijgen over slechts beperkt amfibisch inzetbare voertuigen. Dit houdt in dat deze voertuigen niet zijn besteld en dit gedeelte van de additionele behoefte, inclusief budget, wordt ondergebracht in een ander project voor het amfibisch optreden (*Future Littoral All-terrain Mobility* (FLATM) patrouille voertuigen). Hiermee wordt beter aangesloten bij het huidige optreden van het Korps Mariniers. Dit heeft geleid tot een verlaging van het programmabudget van DVOW.

Het project FLATM-patrouillevoertuigen is al aangekondigd in de A-brief over het project FLATM-Band Vagn (Kamerstuk 27 830 nr. 314). Naar verwachting wordt voor de zomer een A-brief verstuurd over het project FLATM-patrouillevoertuigen.

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Wielvoertuigen vormen de basismobiliteit van nagenoeg alle expeditionaire, nationale, opleidings- en overige eenheden van alle operationele commando's. Om deze mobiliteit te blijven garanderen is vervanging van deze vloot noodzakelijk. Met dit project worden defensie-breed de operationele wielvoertuigen van Defensie vervangen die voor het merendeel zijn ingevoerd tussen 1980 en 2000. De nieuwe wielvoertuigen zijn flexibel in te zetten bij operaties en in de bedrijfsvoering, waarbij de instandhouding grotendeels in samenwerking met de industrie zal worden uitgevoerd. Tevens voorziet het project in flexibel te monteren beschermingsmiddelen ten behoeve van expeditionaire inzet.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	1000-2500						
2020 (DPO)	1618,0	405,2	267,1	304,4	304,7	141,5	
Afwijkingsrapportage	1591,3	415,5	278,0	321,1	259,1	137,0	100,6
Effect op exploitatie	3,8		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Defensiebreed materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2020-2025
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2020-2025
Verschil	–

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op de criteria product en geld. Het project is uitgebreid vanwege een aanvullende behoefte aan Counter-UAS middelen ter bescherming van militaire vliegbases in Nederland tegen UAS. Deze behoefte aan Counter-UAS middelen voor vliegveldbescherming bleek te kunnen worden vervuld met hetzelfde type Counter-UAS middelen dat binnen het project Initiële Counter-UAS wordt verworven. Door de aanvullende behoefte voor de vliegvelden op te nemen in het lopende project 'Initiële Counter-UAS' bevordert Defensie de synergie en standaardisatie en wordt goed gebruik gemaakt van opgedane kennis. Als gevolg van deze projectuitbreiding worden vier extra Counter-UAS systemen verworven en is het projectbudget verhoogd. Het nieuwe projectbudget blijft binnen de oorspronkelijke DMP-bracket.

Initiële Counter-Unmanned Aircraft Systems (C-UAS)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Zowel statelijke als niet-statale actoren bedienen zich in toenemende mate van een mix van wapensystemen, waaronder UAS. Het opbouwen van de Counter-UAS capaciteit is noodzakelijk vanwege het toenemende gebruik en dreiging van UAS, ook wel drones genoemd. Ook in Nederland worden UAS steeds vaker bewust ingezet voor strafbare doeleinden en ook onbewust wordt regelmatig op een onwenselijke of gevaarlijke manier gebruik gemaakt van UAS. Dit project voorziet in de materiële component van de specialistische Counter-UAS capaciteit die Defensie ontwikkelt. De materiële component vormt een brede set aan uitrusting waarmee Defensie Counter-UAS capaciteit kan leveren bij de verdediging van het Koninkrijk, bij internationale missies en bij ondersteuning van nationale autoriteiten.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	25-100	A					
Afwijkingsrapportage	25-100	A					

Defensiebreed materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2020-2022
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2020-2024
Verskil	2 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op de criteria product, tijd en geld. Er worden circa 580 extra aggregaten aangeschaft om te voorzien in de energiebehoefte van de krijgsmacht. Deze behoefte komt onder meer voort uit de uitbreiding van het aantal DVOW-voertuigen en container combinaties, zoals vermeld is in het DPO 2020. Als gevolg van deze uitbreiding is ook sprake van een verlenging van het project en een ophoging van het projectbudget.

Mobiele energievoorziening t.b.v. grondgebonden optreden

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Energievoorziening is essentieel voor de uitvoering van militaire operaties. Trendmatig neemt het energieverbruik van wapensystemen, commandovoeringsystemen (C4I) en klimaatinstallaties steeds verder toe. Defensiebreed geldt dat 95% van de huidige aggregaten de technische *End Life of Type* hebben bereikt, waarbij levensduur verlengend onderhoud niet meer rendabel is. Vervulling van de defensiebrede behoefte aan (mobiele) energievoorziening voor het grondgebonden optreden is noodzakelijk om te kunnen blijven voldoen aan de inzetdoelstellingen van Defensie en de voorbereiding daarop. Tevens wordt bijgedragen aan de doelstellingen uit de Defensie Energie en Omgeving Strategie door het verwerven van een capaciteit met een modernere techniek, lager verbruik van fossiele brandstoffen en geringere uitlaatgas- en geluidsemisatie.

Financiën	Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
			t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Oorspronkelijk	<25						
	2020 (DPO)	27,2	17,9	9,1	0,2			
	Afwijkingsrapportage	41,4	15,0	13,0	12,1	1,2		
	Effect op exploitatie	7,6			0,05	0,5	0,6	0,6

Defensiebreed materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2012-2021
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2012-2022
Vershil	1 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Als gevolg van COVID-19 ondervindt het project reisbeperkingen, beperking in samenkomst en vertraagde levering, waardoor er vertragingen zijn opgelopen in de afronding van het project. Hierdoor wordt het project uitbreiding ICMS/CBRN-capaciteit later afgerond, namelijk in 2022.

Uitbreiding ICMS/CBRN-capaciteit

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

De verdere ontwikkeling van Chemische, Biologische, Radiologische en Nucleaire (CBRN) -strijdmiddelen zorgt voor steeds meer soorten dreigingen. Daarnaast bestaat het risico dat bij een calamiteit of een ongeval bij de chemische industrie giftige stoffen vrijkomen.

Als gevolg van de intensivering van de Civiel Militaire Samenwerking (ICMS) worden de capaciteiten voor CBRN-bestrijding uitgebreid. Dit project voorziet in de uitbreiding van de detectie, identificatie en monitoring capaciteit om de dreiging te onderkennen, en aansluitend de juiste acties tegen deze dreiging te kunnen ondernemen.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	63,2	63,2					
Afwijkingsrapportage	65,7	63,2	2,5				

Maritiem materieel

Maritiem materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2012-2022
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2012-2024
Verschil	2 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Dertien van de zestien Goalkeepers zijn inmiddels omgebouwd met de verbeteringen uit het instandhoudingsprogramma. Een modificatie van deze omvang wordt tijdens groot onderhoud van de betreffende schepen uitgevoerd. Als gevolg van wijzigingen in de groot onderhoud planning wordt deze modificatie voor één schip uitgevoerd in 2024. Alle andere schepen zijn conform eerdere instroomperiode in 2022 omgebouwd.

Instandhouding Goalkeeper

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Het herstellen en moderniseren van de krijgsmacht is een belangrijke prioriteit uit de Defensienota 2018. Van belang daarbij is de vergroting van het expeditionaire vermogen en de inzetbaarheid van de krijgsmacht. In de maritieme context gaat het daarbij om de ondersteuning en beïnvloeding van landoperaties vanuit zee en het opereren in en nabij maritieme knooppunten en transportroutes, alsmede in wateren nabij operatierreinen op het land.

De Goalkeeper is bedoeld voor zelfverdediging op korte afstand tegen luchtdreigingen. De instandhouding van het Goalkeepersysteem is van essentieel belang voor de bescherming en zelfverdediging van marineschepen, zoals M- en LC-fregatten, *Landing Platform Docks* (LPD's) en het *Joint Support Ship*, bij expeditionaire operaties op grote afstand van Nederland die zich veelal in kustwateren zullen afspelen.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk 2020 (DPO)	25-100	34,9					
Afwijkingsrapportage	34,9	34,9					

Maritiem materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2015-2023
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2015-2024
Verskil	1 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. De scope van dit project is bijgesteld en de planning is daarop aangepast om tijdig te kunnen voldoen aan de NAVO-verplichtingen. Een voorbeeld van de scopewijziging is een vergroting van het aantal modulaire pakketten voor opleiding en training. Uit onderzoek is gebleken dat de wens tot snelheidsvermeerdering niet haalbaar is. Deze wens uit de A-brief wordt niet langer nagestreefd. In de uitvoeringsplanning is rekening gehouden met de beschikbare capaciteit en de effecten van de COVID-maatregelen op de bedrijfsvoering, zoals beperkte toegang tot specifieke informatie.

Midlife Upgrade Landing Craft Utility (MLU LCU)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Veranderingen in de internationale veiligheidssituatie hebben geleid tot meer aandacht voor maritieme en amfibische operaties in kustwateren. Afhankelijk van de uit te voeren opdracht kan een maritieme expeditionaire taakgroep worden samengesteld uit vloot- en marinierseenheden. Om marinierseenheden vanaf een dergelijke taakgroep in te zetten op het land zijn landingsvaartuigen nodig. Het doel van de *Midlife Upgrade* is de LCU technisch inzetbaar en operationeel relevant te houden tijdens de resterende levensduur.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	25-100	A					
Afwijkingsrapportage	25-100	A					

Maritiem materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2011-2025
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2011-2026
Vershil	1 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Door het effect van de COVID-maatregelen op de bedrijfsvoering van de leverancier is het verwachte productietempo van verschillende onderdelen niet gerealiseerd. Hierdoor wordt de instroomperiode met één jaar verlengd tot en met 2026.

Verbetering MK48 torpedo

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Een van de hoofdlijnen van beleid is de vergroting van het expeditionaire vermogen en de inzetbaarheid van de krijgsmacht. In de maritieme context gaat het daarbij om de ondersteuning en beïnvloeding van landoperaties vanuit zee en het opereren in en nabij maritieme knooppunten, transportroutes en in wateren nabij operatierreinen op het land. Nederlandse eenheden opereren derhalve in toenemende mate in kustwateren. Voor de verdediging op grotere afstand heeft de Nederlandse krijgsmacht onder andere onderzeeboten beschikbaar. De boten beschikken over een scala aan sensoren. Het torpedowapensysteem kan met deze sensoren zowel tegen oppervlakte-eenheden als tegen onderzeeboten worden ingezet. Nederland krijgt met dit project de beschikking over de meest recente MK48 Torpedo (MOD 7 *Advanced Technology*).

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	194,4	119,2	17,3	15,6	19,2	19,1	
Afwijkingsrapportage	194,5	118,2	17,3	15,6	19,2	19,1	3,2

Maritiem materieel

Projectfase

In onderzoek

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2023-2029
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2024-2029
Verschil	1 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Een modificatie van deze omvang wordt tijdens groot onderhoud van de betreffende schepen uitgevoerd. Als gevolg van wijzigingen in de groot onderhoudsplanning wordt deze modificatie voor het eerste schip een jaar later uitgevoerd in 2024.

Verwerving Softkill Torpedo Defensiesysteem

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Vrijwel alle onderzeeboten beschikken over een grote slagkracht tegen oppervlakteschepen in de vorm van torpedo's. De huidige onderzeebootbestrijding van de Koninklijke Marine richt zich op het bestrijden van vijandelijke onderzeeboten voordat de tegenstander torpedo's kan inzetten. De voorkeur is om dit op grote afstand van een maritieme taakgroep te doen. Desondanks kan het voorkomen dat een onderzeeboot een torpedo lanceert tegen een maritieme taakgroep of een afzonderlijk schip. Een verdediging tegen torpedo's is daarom noodzakelijk. Om te kunnen verdedigen wordt het *Softkill* Torpedo Defensiesysteem verworven en wordt de modificatie op de betreffende schepen uitgevoerd.

Financiën	Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
			t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Oorspronkelijk	100-250						
	2020 (DPO)	100-250	A					
	Afwijkingsrapportage	100-250	A					

Land materieel

Land materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2021-2026
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2021-2028
Verskil	2 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. In december 2020 is het contract MLU Fennek getekend met de leverancier. In dit contract wordt de MLU voorzien tot 2028. Dit is een verlenging van twee jaar van de oorspronkelijke planning om de MLU meer in de tijd te spreiden. Dit is een resultaat van de onderhandelingen enerzijds en anderzijds van het doel dat er tijdens het uitvoeren van de MLU voldoende Fennek-voertuigen beschikbaar zijn voor oefenen en trainen, en in voorkomend geval, inzet.

Midlife Update Fennek

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

De veiligheidsomgeving is in de afgelopen jaren veranderd. Dreigingen zijn complexer geworden en daarbij is het belang van het snel verzamelen, verwerken en analyseren van informatie vergroot. Dit blijkt ook uit de hogere eisen die de NAVO stelt aan capaciteiten die informatie vergaren. De Fennek vervult uiteenlopende functies bij het optreden van landstrijdkrachten. De Fennek levert bijvoorbeeld een belangrijke bijdrage aan informatievergaring. Het doel van de *Midlife Update (MLU)* is de Fennek technisch inzetbaar en operationeel relevant te houden tijdens de resterende levensduur.

Financiën	Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
			t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Oorspronkelijk	250-1000	A					
	2020 (DPO)	250-1000	A					
	Afwijkingsrapportage	410,4	8,0	14,2	35,0	75,0	102,5	126,0
	Effect op exploitatie	40,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7

Land materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak) 2015-2021

Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak) 2015-2023

Verschil 2 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Dit project verloopt via *Foreign Military Sales*, waarbij de verwerving via de overheid van de VS plaatsvindt. Dit project ondervindt negatieve gevolgen van COVID-19 beperkingen, zoals reisbeperkingen en daardoor met vertraging in het lever- en kwalificatieprogramma van één munitiesoort (CCF). Er is in januari 2021 een *Letter of Order and Acceptance* getekend voor de andere munitiesoort (PGM), waarvan de levering in 2023 wordt voorzien.

155mm Precision Guided Munition (PGM) voor de PzH2000

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Om de slagkracht te leveren ter ondersteuning van de manoeuvre-eenheden en ondersteuning van het gevecht van de brigade in de diepte heeft de krijgsmacht de Pantserhouwitser PzH2000NL ter beschikking. De effectiviteit en doelmatigheid van de PzH2000NL worden verder verbeterd door het gebruik van precisiemunitie. Hierdoor is minder munitie nodig om een doel uit te schakelen. Daarnaast neemt door het gebruik van precisiemunitie het risico van ongewenste nevenschade (*collateral damage*) af. Dit project voorziet in de aanschaf van precisiemunitie voor de PzH2000NL.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	87,1	87,1					
Afwijkingsrapportage	87,2	41,4	34,9	10,9			
Effect op exploitatie	0,7			0,1	0,1	0,1	0,1

Land materieel

Projectfase

In onderzoek

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak) 2022-2023

Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak) 2022-2025

Verschil 2 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Het project wordt in twee delen uitgevoerd. In het eerste deel wordt zo snel mogelijk in zes nieuwe CBRN-verkenningssystemen voorzien op basis van bestaande technologie. In het tweede deel wordt eerst onderzoek gedaan naar noodzakelijke technologische innovatie en daarna wordt op basis van deze innovatie het resterende deel van de behoefte vervuld. Het project is verlengd om in het tweede deel de benodigde technologische innovatie te kunnen incorporeren. De verwachting is dat in 2025 de volledige behoefte zal zijn gerealiseerd.

Vervanging CBRN Detectie, Identificatie en Monitoring

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

De verdere ontwikkeling van Chemische, Biologische, Radiologische en Nucleaire (CBRN) -strijdmiddelen zorgt voor steeds meer soorten dreigingen. Om de dreiging te onderkennen, en aansluitend de juiste acties tegen deze dreiging te kunnen ondernemen, is detectie, identificatie en monitoring capaciteit benodigd. De huidige verkenningssystemen zijn technisch en operationeel verouderd. Dit project voorziet in de vervanging van de huidige CBRN-verkenningssystemen.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	25-100	A					
Afwijkingsrapportage	25-100	A					

Land materieel

Projectfase

In onderzoek

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2025
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2020-2025
Verschil	–

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op de criteria product en geld. Vanwege operationele en doelmatigheidsredenen zijn de projecten MRAD en Army Ground Based Air Defense (AGBADS) in 2021 samengevoegd.

De raketten en lanceersystemen van het project AGBADS zijn reeds sinds 2009 operationeel inzetbaar en ook daadwerkelijk ingezet geweest. Het project AGBADS moet nog wel voorzien in een deel van de draadloze *Command and Control* voor de luchtverdediging, zodat de maximale potentie van de raketten en lanceersystemen kan worden benut (zie tevens Kamerstuk 27 830 nr. 261). Voor MRAD is het essentieel om geïntegreerd te zijn in de *Command and Control* van de luchtverdediging. Vanwege deze integratie is het doelmatig en operationeel essentieel om de projecten samen te voegen. Deze wijze van uitvoering draagt bovendien bij aan de beperking van de risico's bij een complexe integratie. Bij het vervolg van het gecombineerde project worden ook de mogelijkheden voor internationale samenwerking beschouwd. Het resterende projectbudget van AGBADS wordt samengevoegd met het budget van MRAD. Met ingang van het DPO 2021 wordt alleen nog gerapporteerd over het project MRAD.

Vervanging Medium Range Air Defence (interceptiecapaciteit)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Het welslagen van militaire inzet en het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht is sterk afhankelijk van effectieve luchtverdediging. De snelle ontwikkeling en proliferatie van vliegtuigen, UAS en *Cruise Missiles* zorgen ervoor dat het belang van de luchtverdediging en daarbinnen de *Medium Range* interceptiecapaciteit toeneemt. Dit project voorziet in de vervanging van de huidige *Medium Range Air Defence* (MRAD) interceptor. MRAD vervult een essentiële rol in de grondgebonden luchtverdediging (GLV) en daarmee de bescherming van eenheden, vitale objecten en gebieden. MRAD beschermt tegen aanvallen van vliegtuigen, helikopters, grote *Unmanned Aircraft Systems* (UAS) en *Cruise Missiles*.

Door COVID-19 ondervindt het project beperkingen bij het uitwisselen van vertrouwelijke informatie en bedrijfsbezoeken. Hoewel dit nu nog niet aan de orde is, neemt het risico op vertraging bij het verzenden van de B-brief van MRAD toe.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	100-250						
2020 (DPO)	100-250	B	D				
Afwijkingsrapportage	250-1000	B	D				

Lucht materieel

Lucht materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2015-2020
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2015-2022
Verskil	2 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Het project zit in de afrondende fase en alle producten zijn geleverd. De duur van de afrondende fase is nog afhankelijk van de afwikkeling van garantiezaken en kleine software aanpassingen als gevolg van leveringen vanuit andere gekoppelde Langer Doorvliegen F-16 projecten. Dit project wordt met twee jaren verlengd om zodoende synchroon te blijven met de gerelateerde andere F-16 projecten te blijven behouden.

Langer Doorvliegen F-16 – Operationele Zelfverdediging

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Als gevolg van de maatregelen in de beleidsbrief wordt de F-35 niet vanaf 2016, maar vanaf 2019 ingevoerd. Hierdoor zal de F-16 langer dan was voorzien als hoofdwapensysteem inzetbaar moeten zijn. Om de operationele inzetbaarheid te waarborgen zijn de modernisering en de uitbreiding van het operationele zelfbeschermingspakket noodzakelijk, onder meer vanwege de proliferatie van dreigingssystemen en de operationele veroudering van de F-16. Dit project sluit aan bij het project F-16 zelfbescherming (ASE).

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	73,9	68,6	2,6	2,6			
Afwijkingsrapportage	73,9	68,5	2,6	2,6			

Lucht materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2019-2023
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2019-2026
Vershil	3 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Het uitvoeren van een levensduurverlenging bij de huidige leverancier bleek na onderhandelingen niet haalbaar binnen het gestelde budget. Daardoor is besloten om na marktconsultatie over te gaan tot Europese aanbesteding. In de loop van dit jaar wordt hierdoor meer duidelijkheid over het budget verwacht. De nieuwe verwachte contractdatum is 2023.

De risico's van deze vertraging voor de instandhouding worden samen met de instandhouder en alle stakeholders in kaart gebracht. Voor de overbruggingsperiode zijn mitigerende maatregelen en aanvullende onderhoudsafspraken noodzakelijk om het functioneren van de huidige radars zeker te stellen.

Levensduurverlenging MASS-radars

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Voor het begeleiden van militair en civiel luchtverkeer maakt de militaire luchtverkeersleiding gebruik van de *Military Approach Surveillance System (MASS)* radars. MASS bestaat uit een vijftal radarsystemen die worden gebruikt voor naderingsverkeersleiding door middel van *Centralised Approach (CAPP)* en algemene luchtverkeersleiding.

De MASS-radars zijn vanaf 2004 in gebruik genomen en geplaatst op de vliegbases Leeuwarden, Volkel, Woensdrecht, Soesterberg en Twente. De radars vormen een belangrijke schakel in de radardekking boven Nederland en worden ook als aanvullende radars gebruikt door de nationale luchtgevechtsleiding.

In de huidige configuratie hebben de MASS-radars eind 2019 het einde van hun levensduur bereikt. Een levensduurverlenging is op korte termijn noodzakelijk om de radars voor nog eens 15 jaar operationeel te houden en daarmee afdoende radardekking boven Nederland te waarborgen.

Financiën	Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
			t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Oorspronkelijk	25-100	A					
	2020 (DPO)	25-100	A					
	Afwijkingsrapportage	25-100	A					

Lucht materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2019-2021
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2019-2022
Verskil	1 jaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. Doordat de eerste aanbesteding geen geschikte leverancier heeft opgeleverd is de verwachte opleverdatum verschoven van het vierde kwartaal 2021 naar het vierde kwartaal 2022. Om het vervolgtraject te bespoedigen is besloten tot *single source* verwerving. *Single source* verwerving biedt meer mogelijkheden om samen met een leverancier tot een succesvolle verwerving te komen en geeft Defensie meer invloed het gebruikte vliegtuig zelf te kiezen. De huidige Gulfstream IV kan tot het vierde kwartaal 2022 ingezet blijven, zonder dat dit tot meerkosten leidt op de huidige exploitatie.

Deze voorlopige planning voorziet in een verwachte oplevering van de vervanger in het vierde kwartaal 2022. Dit is nog afhankelijk van zaken zoals afstemming met en mogelijkheden van de industrie, de beschikbaarheid van gebruikte vliegtuigen op de markt en de eventuele invloed van COVID-19. De huidige Gulfstream IV zal tot die tijd operationeel blijven.

Vervanging Gulfstream IV

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Het project 'Vervanging Gulfstream IV' heeft tot doel te kunnen voorzien in een moderne en toekomstbestendige transportcapaciteit die wat betreft vliegbereik en zelfbescherming aan de hedendaagse standaarden voldoet. De Gulfstream IV heeft zich de afgelopen decennia bewezen als transportmiddel waarmee de politieke en ambtelijke leiding van Defensie en andere ministeries missie- of rampgebieden snel en efficiënt kunnen bezoeken. Het toestel raakt echter verouderd en heeft voor de benodigde inzet een beperkt vliegbereik. Ook is het aantal passagiers veelal te beperkt en ontbreekt een zelfbeschermingssysteem. Vaak zijn de te bezoeken locaties afgelegen en geldt er een verhoogd risico. Regulier militair transport, dat nodig is voor de uitvoering en ondersteuning van de missie zelf, is meestal niet (onmiddellijk) beschikbaar. Commerciële civiele alternatieven hebben geen zelfbeschermingssysteem, zijn overwegend zeer kostbaar en zijn daarnaast niet altijd beschikbaar.

Op grond van de kosten, de gegarandeerde beschikbaarheid en de relatief korte tijd die nodig is om een vliegtuig na aankoop geschikt te maken voor militair gebruik, heeft de aanschaf van een jong gebruikt vliegtuig de voorkeur om de huidige militaire transportportcapaciteit op korte termijn te vervangen. In de behoeftestellingsfase van dit project is vastgesteld dat de aanschaf van een jong gebruikt vliegtuig dat uitgerust wordt met een reeds gecertificeerd zelfbeschermingssysteem de beste invulling van deze behoefte is.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	25-100	A					
Afwijkingsrapportage	25-100	A					

Lucht materieel

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2019-2023
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2019-2024
Verschil	In afwachting van uitwerking van de motie Van Helvert c.s., ten minste 1 kalenderjaar

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium tijd. De radar in Wier is in december 2020 door de leverancier aan Defensie overgedragen. De radar wordt getest en de draai- en zendtijden zullen naar verwachting in 2021 stapsgewijs worden uitgebreid.

De radar in Nieuw-Milligen zal worden vervangen door een nieuwe radar op een andere locatie, omdat de huidige locatie niet voldoet gezien het huidige dreigingsbeeld. Een alternatieve locatie was gevonden in Herwijnen.

Op 9 februari 2021 is de motie-Van Helvert c.s. (Kamerstuk 27 830, nr. 332) aangenomen, waarin het kabinet wordt verzocht de RCR-procedure in Herwijnen stop te zetten en een alternatieve locatie voor de SMART-L radar te zoeken. De intentie is uitvoering te geven aan de motie, tegelijkertijd vereist de zorgvuldigheid dat er meer zicht is op de gevolgen van het stoppen van de RCR-procedure, zodat duidelijk is hoe op andere wijze invulling zou kunnen worden gegeven aan de bewaking van het Nederlandse luchtruim. Het is de verantwoordelijkheid van Defensie en het kabinet om een afweging te maken tussen de motie,

Vervanging Medium Power Radars in Wier en Nieuw Milligen

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

In het kader van de eerste en derde hoofdtaak van Defensie wordt het nationale luchtruim beveiligd met onder andere langeafstandsradars. Voor de beveiliging is op permanente basis een actueel luchtbeeld nodig. Vervanging van de langeafstandsradars voorziet in continuïteit van de luchtruimbeveiliging.

het nationaal veiligheidsbelang van de bewaking van het luchtruim en een zorgvuldige inpassing in de omgeving. Om deze reden wordt momenteel gewerkt aan het onderzoeken van de juridische consequenties en de alternatieve mogelijkheden om het luchtruim te bewaken. De onderzoeken in het kader van de motie Belhaj c.s. (Kamerstuk 35 570 X, nr. 29) en van Helvert c.s. (Kamerstuk 35 570 X, nr. 24) spelen in de afweging ook een grote rol. Het onderzoek naar het hoger plaatsen van de radar leidt tot een groter zoekgebied en geldt als uitgangspunt voor alternatieve locaties. Ook worden de aangedragen locaties die buiten het zoekgebied vallen, zoals Gilze-Rijen en Vrachelse Heide, meegenomen in het alternatievenonderzoek. Over de diverse onderzoeken wordt de Tweede Kamer nader geïnformeerd. Dit geeft aanvullend inzicht in de impact voor de uitvoering van dit project. Tot die tijd worden er geen onomkeerbare stappen gezet.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	73,2	67,4	3,8	2,0			
Afwijkingsrapportage	73,2	67,7	3,8	2,0			

Infrastructuur en Vastgoed

Infrastructuur en Vastgoed

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak) 2018-2025/2030
(verschillende
deelprojecten)

Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak) 2018-2025/2030
(verschillende
deelprojecten)

Verschil –

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium geld.

In 2019 is aan dit project, dat bestaat uit meerdere deelprojecten, ook een reeks toegevoegd van 10 maal € 15,5 miljoen om te kunnen voorzien in toekomstige wettelijke wijzigingen. Zoals in DPO 2020 aangegeven, is de reeks voor toekomstige wettelijke wijzigingen uit het projectbudget ontvlochten. Het budget van de zeven eerder genoemde deelprojecten is ongewijzigd gebleven, maar het projectbudget als geheel is verlaagd als gevolg van de ontvlochting.

Aanpassing Vastgoed Defensie

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Defensie dient zich te conformeren aan de aangescherpte wetgeving en (toepassing van) regels uit het omgevingsrecht en beleid vanuit de Rijksoverheid. Om te voldoen aan de gewijzigde wet- en regelgeving, dienen op zeven gebieden van de infrastructuur van Defensie aanpassingen te worden doorgevoerd:

1. het vervangen/aanpassen van middelgrote stookinstallaties;
2. het vervangen/aanpassing van HCFK (gehalogeneerde chloorfluorkoolwaterstoffen) installaties;
3. het op norm brengen van (drink)waterinstallaties;
4. het (bouwkundig) brandveilig maken van gebouwen;
5. het (vroegtijdig) vervangen van brandmeldinstallaties;
6. het verwijderen van asbest en van asbestdaken;
7. het op niveau brengen én houden van monumenten en terreinen.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	250-1000						
2020 (DPO)	446,5	121,0	56,3	37,8	32,1	35,5	
Afwijkingsrapportage	303,7	121,0	36,3	37,8	32,1	35,5	21,0

Infrastructuur en Vastgoed

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)

Initiële scope 2017-2020

Vervolg scope 2021-2026

Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak) 2021-2026

Verschil –

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen vanwege een wijziging in product. Het gezondheidscentrum op locatie Amersfoort wordt vanwege voortschrijdend inzicht niet ondergebracht in het (te verbouwen) bestaande gebouw, maar in een nieuw te bouwen gebouw dat onderdeel wordt van de geplande revitalisering van de gehele Bernhardkazerne (Kamerstuk 24 919, nr. 70). Op locatie Schaarsbergen is een alternatieve locatie gevonden in een bestaand gebouw. Op de locatie 't Harde wordt nieuwbouw gerealiseerd, maar nu middels een emissieloze bouwmethode.

Op het gehele programma is een review uitgevoerd. De besluitvorming hierover vindt momenteel nog plaats en leidt mogelijk tot een herijking van het project op budget. Deze herijking heeft eventueel ook gevolgen voor de factor tijd.

Huisvesting gezondheids- en tandheelkundige centra

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Met de oprichting van de Defensie Gezondheidszorg Organisatie (DGO) is het aantal eerstelijnszorglocaties als gevolg van de centralisatie verminderd van 39 naar 30. Voor de reorganisatie is behoefte aan passende huisvesting die wordt verkregen door aanpassing, renovatie of – waar nodig – met nieuwe infrastructuur. De infrastructurele aanpassingen dienen gefaseerd te worden gerealiseerd om verstoringen in de bedrijfsvoering tot een minimum te beperken.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100						
2020 (DPO)	60,3	27,6	5,4	5,5	10,9	5,1	
Afwijkingsrapportage	60,3	27,6	5,4	5,5	10,9	5,1	5,7

IT

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Niet gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	in heroverweging
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2021-2027
Verschil	–

Belangrijke wijzigingen

In deze afwijkingsrapportage wordt GrIT opgenomen als reguliere halfjaarlijkse rapportage. Dit is een resultaat van de ambitie om de rapportages van Defensie meer integraal te maken (Kamerstuk 53000-X 68). Dit projectblad geeft de belangrijkste ontwikkelingen weer binnen het programma ten opzichte van het DPO 2020.

Na het positieve vierde advies van het Adviescollege ICT-toetsing (AcICT, voorheen BIT) van 2 november 2020 (Kamerstuk 31 125, nr. 115) en bespreking van het programma in het Algemeen Overleg GrIT van 10 december 2020 heeft Defensie op 30 december 2020 tot ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst met het consortium Athena kunnen komen. Vervolgens is de realisatie van het programma gestart op 1 januari 2021.

Begin 2021 is GrIT door de Tweede Kamer aangemerkt als Groot Project. Momenteel wordt de uitvoeringsnota hiervoor opgesteld door de Vaste Kamercommissie Defensie. Deze wordt voor het zomerreces 2021 verwacht. Daarna zal naar verwachting op een andere wijze over dit project aan de Tweede Kamer worden gerapporteerd.

Grensverleggende IT (GrIT)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

De vernieuwing van de IT-infrastructuur is noodzakelijk om de continuïteit van de IT op de lange termijn te waarborgen en randvoorwaardelijk voor de ambities van Defensie zoals verwoord in de Defensienota 2018 (Kamerstuk 34 919, nr. 1) en Defensievisie 2035 (Kamerstuk 34 919, nr. 71). Met GrIT legt Defensie hiervoor de basis. GrIT ontwikkelt, realiseert en beheert betrouwbare, veilige, toekomstbestendige en flexibele IT-infrastructuur voor de komende tien jaar die de defensieorganisatie in staat stelt de haar opgedragen taken effectief uit te voeren. Deze noodzakelijke vernieuwing is cruciaal in de doorontwikkeling van Defensie als informatiegestuurde organisatie.

De doelstelling van GrIT is het samen met de markt realiseren van het fundament voor de nieuwe IT van Defensie en het migreren van de bijbehorende huidige applicaties en voorzieningen naar deze nieuwe IT. Voor deze realisatie zijn niet alleen nieuwe IT-systemen en –diensten noodzakelijk maar ook een gewijzigde werkwijze en besturing. Het programma is daarom gericht niet alleen op de vernieuwing van de IT-infrastructuur van Defensie maar ook op de IT-dienstverlening door de leverancier in samenwerking met Defensie in gemengde teams. Door de samenwerking met de markt kan Defensie beschikken over innovatieve IT en flexibel op- en afschalen in de dienstverlening.

Product

Het realiseren van de vernieuwing van de IT-infrastructuur door het consortium over de contractperiode vindt plaats in beheersbare afzonderlijke blokken. In de kamerbrief over het vierde BIT-advies van 2 november 2020 (Kamerstuk 31 125, nr. 115) is toegezegd dat Defensie de blokken separaat of in groepen van blokken zal aanbieden ter toetsing door het AcICT. Op basis van complexiteit, tijd en financieel volume kan het AcICT, in afstemming met Defensie, vervolgens bepalen welke blokken relevant zijn om een BIT-toets uit te voeren.

De blokken Twin Datacenters en Uitwijk Datacenter zijn in 2020 door het AcICT beoordeeld, als onderdeel van de vierde BIT-toets. Het blok Twin datacenter is inmiddels in opdracht gegeven aan het Consortium onder voorbehoud van een definitieve stikstofvergunning. Defensie heeft in het eerste kwartaal 2021 de volgende blokken aangeboden aan het AcICT: Unified Communications, Modules Ontplooid, Operationele Componenten. In mei 2021 is ook formeel het blok Defensie Mobiel Netwerk (DMN) aan het AcICT aangeboden. Tevens zijn de voorbereidingen begonnen voor de blokken Protected Core Network (PCN), Migratie Keep Applicaties (MKA) HGI, en MKA Ontplooid. Deze worden naar verwachting later in het tweede kwartaal aan het AcICT aangeboden.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk 2020 (DPO)	250-1000						
Afwijkingrapportage	250-1000*						
	250-1000 *						

*dit project verloopt niet via het DMP, waarbij de waarborgen uit het DMP wel gehanteerd worden.

Grensverleggende IT (GrIT) (vervolg)

De stikstofproblematiek heeft invloed op het verkrijgen van de noodzakelijke vergunningen voor de bouw van de datacenters. Er wordt door het Rijksvastgoedbedrijf gewerkt aan het gereedmaken van benodigde vergunningsaanvragen. De onzekerheid in het verkrijgen van de noodzakelijk vergunningen voor de bouw van de datacenters als gevolg van de stikstofproblematiek leidt voorsnog niet tot vertraging in realisatie van de overige blokken omdat deze tijdelijk gehost kunnen worden in een bestaande locatie totdat de nieuwe datacenters gereed zijn.

Tijd

De contractduur is 10 jaar met optie tot verlenging tot maximaal 10 jaar. Het contract omvat naast de realisatie van de nieuwe IT ook de exploitatie van de nieuwe IT. Het bestaat daarmee uit twee componenten: de bouw (realisatiefase) en het beheer (terbeschikkingstelling). De realisatiefase waarin de nieuwe IT wordt verwerkt, duurt zeven jaar vanaf de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst (eind 2020).

Geld

Na het derde BIT-advies heeft Defensie de aanbevelingen van de accommodatie van de adviezen het AcICT geaccommodeerd (Kamerstuk 31 125, nr. 104). Op basis hiervan is een nieuw projectplan opgesteld. Dit projectplan ligt ten grondslag aan de definitieve business case welke 11 februari 2021 is gedeeld met de Tweede Kamer, zoals toegezegd in de brief over het advies AcICT Grensverleggende IT (GrIT) van 2 november 2020 (Kamerstuk 31 125, nr. 115). In verband met het commercieel gevoelige

karakter van de financiële informatie van en over Defensie, is de definitieve business case commercieel vertrouwelijk aan de Kamer aangeboden. Defensie heeft namelijk bewust de mogelijkheid opgehouden om blokken van andere externe leveranciers af te kunnen nemen. Wanneer Defensie hiertoe besluit, zullen nieuwe aanbestedingen moeten worden uitgevoerd. Openbaring van de business case zou de onderhandelingspositie van Defensie in de toekomst ondermijnen.

Organisatie

Voor de realisatie van GrIT hebben ABDTOPConsult in het rapport 'Gescheiden werelden' d.d. 28 oktober 2019 (Kamerstuk 31 125 nr. 110) en het AcICT in het BIT-advies van 14 oktober 2020 (Kamerstuk 31 125 nr. 115) adviezen geformuleerd voor de inrichting van de governance. Deze aanbevelingen zijn overgenomen en verwerkt in de governance van het programma door het instellen van een Stuurgroep Digitale Transformatie en een Program Board GrIT.

Aan de Stuurgroep Digitale Transformatie is de functie van onafhankelijke adviseur toegevoegd met brede kennis en interdepartementale ervaring in de publieke sector die de stuurgroep procesmatig en bestuurlijk adviseert. Tevens heeft de CIO een onafhankelijke adviserende positie gekregen en is een programma directeur aangetrokken. Binnen de stuurgroep Digitale Transformatie worden prioritering, opdrachtstelling en prestaties binnen het gehele IT/BV-domein integraal afgestemd en de voortgang van de realisatie GrIT gemonitord.

Grensverleggende IT (GrIT) (vervolg)

Voor het personeel heeft JIVC extra aandacht binnen het programma “Future Fit” om het huidige personeel voor Defensie te behouden. Daarnaast is de Gemeenschappelijke Medezeggenschapscommissie (GMC) betrokken bij vraagstukken rond de organisatie van het werk.

Overzicht financiën

In verband met het commercieel gevoelige karakter van de financiële informatie van en over Defensie worden de projectkosten op dit moment niet vrijgegeven.

IT

Projectfase

In realisatie

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	2018-2022
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2018-2022
Verschil	–

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege een afwijking op het criterium product. Het focust zich nu op het verkrijgen van de NAVO-certificering voor alle met mode 5 IFF uit te rusten wapensystemen in de krijgsmacht. Daardoor wordt ruim het dubbele aantal wapensystemen uitgerust ten opzichte van de oorspronkelijke planning. De installatie, integratie, en de toevoeging van versleutelings-apparatuur worden overgeheveld naar de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de instandhouding van de wapensystemen. Deze afdelingen kunnen veel beter aansluiten op bestaande projecten voor nieuwbouw of andere aanpassingen aan het betreffende wapensysteem. Deze scopewijzigingen resulteren niet in afwijkingen op het gebied van doorlooptijd en budget.

Nieuwe generatie identificatiesystemen (NGIS) (IFF mode 5/mode S)

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Identificatiesystemen maken het mogelijk om via elektronische ondervraag- en antwoordprocedures de identiteit van andere vliegende en varende eenheden vast te stellen. Het huidige mode 4 Identification Friend or Foe (IFF) systeem is in NAVO-verband het belangrijkste identificatiesysteem. Dit systeem is verouderd. Mode 4 IFF wordt binnen de NAVO vervangen door mode 5 IFF die een hoge mate van beveiliging biedt en interoperabel is met de wapensystemen die sinds 2009 worden ingevoerd.

Financiën

Jaar	Projectbudget	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln					
		t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk	25-100	A					
2020 (DPO)	25-100	A					
Afwijkingsrapportage	25-100	A					

Projectfase

In onderzoek

Wel/niet gemandateerd

Gemandateerd

Planning

DPO '20 (vorig tijdvak)	-
Afw. rapp. '21 (huidig tijdvak)	2020-2026
Verschil	-

Belangrijke wijzigingen

Dit project is opgenomen in de rapportage vanwege het besluit af te zien van de binationale aankoop van de CNR binnen dit project. De CNR zal door beide landen nationaal aangekocht worden. Aanleiding hiervoor was het niet kunnen verwerven van een radio die aan de gecombineerde NLD en Duitsland eisen voldeed gecombineerd met de, vanuit Duitse zijde, aanwezige tijdsdruk om in 2023 over een nieuwe CNR te beschikken. De Core wordt wel gezamenlijk met Duitsland gerealiseerd, terwijl de realisatie van het inbouw- en integratiepakket altijd al nationaal was georganiseerd. Vooralsnog kan dit project binnen de huidige kaders in gemoderniseerde apparatuur voorzien.

FOXTROT Spiral o voor 44 Bataljonstaakgroep

Inleiding/strategisch beleidskader/opdracht

Het doel van het project is om een eerste concrete stap te zetten in de modernisering richting informatiegestuurd optreden (IGO). Deze modernisering wordt uitgevoerd in deelleveringen (spirals). Dit project wordt deels gezamenlijk uitgevoerd met Duitsland. Het Force Package voor deze spiral, 44 Bataljonstaakgroep, betreft ongeveer 220 voertuigen en bijbehorende draagbare radio's, waarbij de communicatieapparatuur wordt gemoderniseerd.

Dit is noodzakelijk om de huidige functionaliteit uit te breiden en de basis te leggen voor continue vernieuwing en een defensiebrede en internationale interoperabiliteit. Daarmee is het van groot belang voor de operationele effectiviteit van de eenheid. De nieuwe radioapparatuur vervangt de technisch en operationeel verouderde radio's die momenteel in gebruik zijn. Om de mogelijkheden van de nieuwe apparatuur maximaal te benutten wordt parallel aan dit project ook aandacht besteed aan zaken als opleiding, training en - indien nodig - het aanpassen van de wijze van optreden. Het pakket aan middelen bestaat uit drie elementen:

1) *Combat Net Radio (CNR)*. De CNR verzorgt de transmissie, het zenden en ontvangen van signalen van en naar personeel en voertuigen. De CNR vormt hiermee het fundament voor de verdere vernieuwing.

2) *Core*. De Core vormt de software die het mogelijk maakt dat applicaties zoals een *Battlefield Management System* hun data kunnen delen en verzenden via een transmissiemiddel zoals de CNR. Ook maakt de Core het mogelijk dat in de toekomst nieuwe transmissiemiddelen en applicaties eenvoudig aangesloten kunnen worden. De Core speelt zo een sleutelrol bij het bereiken van de gewenste modernisering, groeipotentieel, interoperabiliteit en veiligheid.

3) *Inbouw en integratiepakket*. Om de CNR en de Core te laten werken, moeten zij ingebouwd en geïntegreerd worden in de bestaande (gevechts-)voertuigen van het eerste *Force Package*. Dit vergt bijvoorbeeld het plaatsen van antennes, kabels voor elektriciteitsvoorziening en datakabels.

Financiën

Jaar	Projectbudget	t/m 2021	Planning DMP/Raming uitgaven in € mln				
			2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijk 2020 (DPO)	25-100	A					
Afwijkingsrapportage	25-100	A					

